

Hadforbrydelser

Revideret 30. marts 2016

1. Overblik og tjekliste

Strafbare forhold, der har baggrund i ofrets race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering, kan være en overtrædelse af:

- Straffelovens § 266 b (se pkt. 2.1., 4.1 og 4.2)
- Lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race mv. (se pkt. 2.2 og 4.5.)

Det kan også være relevant at anvende:

- Straffelovens § 81, nr. 6, om strafskærpelse (se pkt. 2.3, 3.2 og 4.6)

1.1. Sager om straffelovens § 266 b

Politiet skal navnlig være opmærksom på følgende:

- Fastlægge indholdet af udtalelsen/meddelelsen. Se [pkt. 2.1.1.](#)
 - Formål er at afdække, om udtalelsen er af en sådan grovhed, at den er omfattet af § 266 b. Se [pkt. 4.1.4.](#)
- Fastlægge hvor, hvordan (f.eks. mundtligt på gaden eller i en blog på internettet) og over for hvem udtalelsen/meddelelsen er fremsat. Se [pkt. 2.1.1.](#)
 - Formål er at afdække, om udtalelsen er fremsat offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds. Se [pkt. 4.1.1.](#)
- Fastlægge baggrunden for udtalelsen/meddelelsen. Se [pkt. 2.1.1.](#)
 - Formål er at afdække, om gerningsmanden havde forsæt til at true, forhåne eller nedværdige en gruppe af personer på grund af race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering. Se [pkt. 4.1.3.](#)

Anklagemyndigheden skal navnlig være opmærksom på følgende:

- Sikre at baggrunden for udtalelsen/meddelelsen er tilstrækkeligt belyst.
- Vurdere om sagen kan afgøres med et bødeforelæg, eller om den skal indbringes for retten – eventuelt som en domsmandssag, jf. retsplejelovens § 686, stk. 2. Se [pkt. 3.1.1.](#)
- Forelæggelsesreglerne. Se [pkt. 3.1.1.](#) og [pkt. 3.1.2.](#)

1.2. Sager om lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race mv.

Politiet skal navnlig være opmærksom på følgende:

- Fastlægge hvad der blev sagt/udtrykt i forbindelse med, at personen blev nægtet betjening eller adgang.
 - Formål er at afdække den begrundelse for afvisning, som den pågældende blev givet (f.eks. dresscode, manglende medlemskab eller ung alder).
- Undersøge relevante forhold vedrørende de øvrige gæster på diskoteket, restauranten mv. på det tidspunkt, hvor personen blev nægtet betjening eller adgang. Se [pkt. 2.2.](#)
 - Formål er at afdække, om den begrundelse for afvisning, der blev givet, er reel eller et udtryk for diskrimination på grund af hudfarve, tro, seksuel orientering mv.

Anklagemyndigheden skal navnlig være opmærksom på følgende:

- Sikre at baggrunden for at nægte betjening eller adgang er tilstrækkeligt belyst.
- Rejse tiltale mod den person, der har udøvet forskelsbehandlingen, samt den ejer, leder eller lignende, herunder et selskab, som måtte have pålagt en medarbejder at udøve forskelsbehandlingen.
- Forelæggelsesreglerne, se [pkt. 3.1.3.](#) og [pkt. 3.1.4.](#)

Sager, hvor straffelovens § 81, nr. 6, skal søges anvendt

Politiet skal navnlig være opmærksom på følgende:

- Om der er indikation for et hadmotiv. Dette gælder navnlig i sager om trusler, vold eller hærværk. Se [pkt. 4.6.1.](#)
- Hvis ja, iværksætte efterforskning, der kan belyse et eventuelt hadmotiv. Se [pkt. 2.3.1.](#)

Anklagemyndigheden skal navnlig være opmærksom på følgende:

- Citere straffelovens § 81, nr. 6, i anklageskriftet/retsmødebegæringen. Se [pkt. 3.2.1.](#)
- Overveje om der er behov for særlig bevisførelse i retten i relation til at belyse motivet, f.eks. vidneførelse af person fra interesseorganisation/forening eller særlig dokumentation.
- Opfordre retten til udtrykkeligt (i dommens præmisser) at forholde sig til spørgsmålet om anvendelse af straffelovens § 81, nr. 6. Se [pkt. 3.2.2.](#)
- Indsende domme til Vidensbasen. Se [pkt. 6.3.](#)

2. Politiets efterforskning og sagsbehandling

2.1. Sager om straffelovens § 266 b

2.1.1. Skal der indledes efterforskning?

I sager, hvor politiet modtager en anmeldelse om overtrædelse af straffelovens § 266 b, skal der som udgangspunkt indledes efterforskning. Der bør således bl.a. for at klarlægge formålet med og baggrunden for udtalelsen mv. som altovervejende hovedregel foretages afhøring af den person, som har fremsat udtalelsen eller meddelelsen, ligesom der bør ske afhøring af den forurettede (anmelder) i sagen.

Kravet om afhøring gælder også, selv om det nærmere indhold af udtalelsen må anses for at ligge fast. Se nærmere herom under [pkt. 4.4.](#)

Afhøring kan kun undlades, hvis det er helt åbenbart, at der efter udtalelsens indhold og karakter mv. ikke foreligger en overtrædelse af straffelovens § 266 b.

Hvad skal politiet belyse ved afhøring af sigtede og anmelder/forurettede?

- Udtalelsens/meddelelsens form og indhold.
- Hvor blev udtalelsen/meddelelsen fremsat.
 - Hvem – og i visse tilfælde hvor mange – har hørt/set/læst udtalelsen/meddelelsen.
 - Navnlig relevant, hvis episoden har fundet sted, hvor der ikke naturligt er andre personer til stede, f.eks. om natten på en gade.
- Baggrunden for udtalelsen/meddelelsen. Se [pkt. 4.1.3.](#)
 - Har der – forud for at udtalelsen/meddelelsen blev fremsat – været uoverensstemmelser mellem parterne?
 - Hvis ja, belys den nærmere karakter af uoverensstemmelserne.

Yderligere efterforskningsskridt:

- Er udtalelsen/meddelelsen fremsat i medierne (aviser, TV, radio mv.) eller via internettet (hjemmesider, blogs, sociale medier mv.)?
 - Tilvejebring en kopi/et print af den pågældende artikel, video eller lignende.
- Er udtalelsen fremsat i et socialt medie på internettet, f.eks. Facebook? Se pkt. 4.1.1.
 - Belys hvordan profilen er sat op (er den åben eller lukket?).
 - Hvis udtalelsen/meddelelsen er fremsat i et lukket forum på internettet, skal det fremgå af rapportmaterialet, hvor mange personer der på gerningstidspunktet havde adgang til udtalelsen/meddelelsen.
 - Belys sigtedes brug af profilen, herunder hvor længe sigtede har haft profilen.
- Hvis udtalelsen/meddelelsen er fremsat direkte over for en eller flere personer, f.eks. på gaden, skal det fremgå af rapportmaterialet:
 - Hvor mange personer (cirka) der har – eller kunne have – hørt/set udtalelsen/meddelelsen.
 - Relevante vidner (udenforstående) skal i så fald afhøres.

2.1.2. Opdatering i POLSAS om hadforbrydelser

Alle hadforbrydelser skal opdateres i POLSAS med henblik på, at Rigspolitiet kan monitorere hadforbrydelsesområdet.

Ordningen er beskrevet i Rigspolitiets nationale vejledning om registrering af hadforbrydelser, hvoraf bl.a. fremgår følgende:

- Formålet med monitoringsordningen
- Beskrivelse af de enkelte søgenøgler.

Rigspolitiets vejledning findes på Polnet under ”Kundeservice”, ”Forebyggelse” og ”Rundskrivelser” (Rundskrivelse af 27.10.15).

2.2. Sager om lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race mv.

I sager om lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race, hudfarve, national eller etnisk oprindelse, tro eller seksuelle orientering skal politiet gennem efterforskningen navnlig søge at klarlægge:

- Hvad blev der sagt/udtrykt i forbindelse med, at betjening eller adgang blev nægtet?
 - Formålet er at afdække, hvilken begrundelse der blev givet for den pågældende forskelsbehandling (f.eks. dresscode, medlemskab eller alder).
- Hvordan var forholdene på diskoteket, restauranten mv. på det tidspunkt, hvor personen blev nægtet betjening eller adgang? Stemmer forholdene på stedet (f.eks. andre gæsters påklædning eller alder) overens med begrundelsen for at afvise personen?
 - Formålet er at undersøge, om forskelsbehandlingen kan være udtryk for diskrimination på grund af race, hudfarve, tro, seksuel orientering mv.
- Hvis afvisningen er begrundet med, at den afviste ikke har overholdt stedets dresscode, skal politiet i politirapporten
 - angive, hvis andre tilstedeværende gæster har samme type tøj på som den afviste, og
 - fremskaffe eventuel dokumentation for stedets dresscode.
- Hvis afvisningen er begrundet med, at den afviste ikke har det fornødne medlemskab, skal politiet
 - undersøge, om andre tilstedeværende gæster er medlemmer, og
 - fremskaffe eventuel dokumentation for stedets krav om medlemskab.
- Hvis afvisning er begrundet med, at den afviste ikke har den påkrævede alder, skal politiet
 - undersøge andre gæsters alder, og
 - fremskaffe eventuel dokumentation for stedets alderskrav

Opdatering i POLSAS om hadforbrydelser

Se herom under [pkt. 2.1.2.](#)

2.3. Sager, hvor strafskærpeelse efter straffelovens § 81, nr. 6, kan være relevant

2.3.1. Efterforskning af hadmotiv

Politiet skal ved modtagelse af anmeldelser og under efterforskningen af straffesager være opmærksom på, om der i den konkrete sag (typisk voldssag eller lign., men kan også være andre former for kriminalitet) er omstændigheder, der indikerer, at lovovertrædelsen helt eller delvist kan have baggrund i andres etniske oprindelse, tro, seksuelle orientering eller lignende – altså om der foreligger et såkaldt hadmotiv, jf. straffelovens § 81, nr. 6.

Indikationer for, at der kan være tale om et hadmotiv, er f.eks.:

- Verbale tilkendegivelser vedrørende forurettedes etniske oprindelse, tro, seksuelle orientering eller lignende. Se [pkt. 4.6.](#)
- Mistænkte har et tilhørsforhold til eller sympatier for en organisation, forening mv., som tilskrives f.eks. stærkt racistiske eller homofobiske synspunkter. Se [pkt. 4.6.](#)
- Den forurettede på gerningstidspunktet har deltaget i aktiviteter, som relaterede sig til forurettedes etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering mv. Se [pkt. 4.6.](#)
- Oplysninger om gerningsstedet (lokalitet, der må anses for at være almindelig kendt som mødested for personer med en bestemt etnisk oprindelse, tro eller seksuel orientering). Se [pkt. 4.6.](#)

Se nærmere om indikatorer for et hadmotiv under [pkt. 4.6.](#)

Efterforskningsskridt

Politiet skal, når en eller flere af disse indikatorer er til stede, eller hvis der er andre omstændigheder i sagen, der peger i retning af et hadmotiv, under efterforskningen søge at belyse motivet nærmere. Det kan – afhængig af sagens karakter og de konkrete omstændigheder – f.eks. ske ved følgende efterforskningsskridt:

- Afhøring af forurettede, mistænkte/sigtede og eventuelle vidner til episoden.
- Afhøring af mistænktens familie og bekendtskabskreds med henblik på f.eks. at afdække et tilhørsforhold til eller sympatier for organisationer eller foreninger, der tilskrives stærkt racistiske eller homofobiske synspunkter.
- Ransagning af den mistænktens bopæl, herunder computer.
- Skaffe særligt lokalkendskab eller kontakter til interesseorganisationer med henblik på eksempelvis at få afdækket, om en bestemt lokalitet er kendt som et mødested for homoseksuelle eller personer, der tilhører bestemte etniske grupper.

Betydning af forudgående konflikt

En forudgående konflikt mellem mistænkte/sigtede og forurettede udelukker ikke, at der samtidig kan være tale om et hadmotiv. Det er således også en skærpende omstændighed, hvis forbrydelsen kun delvist har baggrund i andres etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering mv. Se forarbejderne til lov nr. 218 af 31. marts 2004 ([L 99 af 26. november 2003](#))

Krænkende udtalelser uden hadmotiv

Der kan forekomme tilfælde, hvor der i forbindelse med lovovertrædelsen er fremsat krænkende udtalelser, som ikke i sig selv er tilstrækkeligt til, at foreligger et hadmotiv til lovovertrædelsen. Dette har i retspraksis navnlig været tilfældet i sager, hvor konflikten opstår under forurettedes udførelse af sit hverv (f.eks. under gennemførelse af en politiforretning eller i forbindelse med billetkontrol), og hvor det på baggrund af omstændighederne i sagen må antages, at det udelukkende er den pågældendes udførelse af sit hverv, der er årsagen til lovovertrædelsen. Henvisning til redegørelse om retspraksis se under [pkt. 4.6.1.](#)

Eksempler fra retspraksis på krænkende udtalelser uden hadmotiv:

- U 2008.65Ø, hvor tiltalte udøvede vold mod en buschauffør efter straffelovens § 119, stk. 1, og samtidig kaldte ham for bl.a. ”perker” og ”perkersvin” og bl.a. fremkom med bemærkningen ”hvorfør kommer I her til landet?”. Landsretten fandt, at volden – uanset de samtidig fremsatte krænkende udtalelser – ikke med den fornødne sikkerhed kunne anses for at have baggrund i buschaufførens etniske oprindelse, men udelukkende skyldtes irritation over, at buschaufføren ikke var stoppet og havde taget tiltalte med. Straffelovens § 81, nr. 6, fandt således ikke anvendelse.
- U 2009.83Ø, hvor tiltalte havde udøvet vold mod en togrevisor efter straffelovens § 119, stk. 1, og samtidig kaldt forurettede for ”perker”. Tiltalte havde bl.a. forklaret, at han var ”stangstiv”, og at han havde kaldt forurettede for ”perker”, som var en fællesbetegnelse, han brugte om alle udlændinge, uden at han lagde noget i det. Landsretten fandt – uanset tiltaltes udtalelser under overfaldet – ikke grundlag for at forhøje straffen i medfør af straffelovens § 81, nr. 6, idet det ikke fandtes bevist, at overfaldet havde baggrund i togrevisorens etniske oprindelse.

Opdatering i POLSAS om hadforbrydelser

Se herom under pkt. 2.1.2.

3. Forberedelse

3.1. Forelæggelse for den overordnede anklagemyndighed

Politidirektøren skal forelægge følgende sager for de regionale statsadvokater og/eller Rigsadvokaten:

- Sager om overtrædelse af straffelovens § 266 b.
- Sager om overtrædelse af lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race mv.

De nærmere regler om forelæggelse for den overordnede anklagemyndighed er beskrevet under pkt. 3.1.1.-3.1.4.

3.1.1. Straffelovens § 266 b, hvor der er rejst sigtelse

Forelæggelse for Rigsadvokaten

Politidirektøren skal i sager om overtrædelse af straffelovens § 266 b, hvor der er rejst sigtelse, forelægge sagen for Rigsadvokaten med en indstilling om tiltalespørgsmålet. Forelæggelsen skal ske gennem statsadvokaten.

Tiltalerejsning

Hvis det indstilles, at der rejses tiltale, skal der tillige udarbejdes et udkast til anklageskrift.

Hvis Rigsadvokaten tiltræder indstillingen, sendes sagen til politikredsen, som udfærdiger anklageskrift, jf. afsnit i rigsadvokatmeddelelsen om Forelæggelse og indberetning mv.

I de tilfælde, hvor der rejses tiltale mod personer omfattet af medieansvarsloven, følger Rigsadvokatens tiltalekompetence også af medieansvarslovens § 28. I disse sager udfærdiger Rigsadvokaten en tiltaleresolution, der træder i stedet for et anklageskrift. Politikredsen videresender tiltaleresolutionen til retten.

Det bemærkes, at der i sager, som indbringes for retten med påstand om bøde, skal medvirke domsmænd, hvis sagen må anses for at være af særlig indgribende betydning for tiltalte eller af særlig offentlig interesse, jf. retsplejelovens § 686, stk. 2. Højesteret har i U 1999.1731H udtalt, at sager om overtrædelse af bl.a. straffelovens § 266 b i almindelighed må anses for at være af særlig indgribende betydning for tiltalte eller af særlig offentlig interesse. På denne baggrund skal det i hver enkelt sag om overtrædelse af straffelovens § 266 b konkret vurderes, om sagen bør afvikles som en domsmandssag.

Påtaleopgivelse

Hvis Rigsadvokaten beslutter at opgive påtale, udfærdiger Rigsadvokaten en afgørelse om påtaleopgivelse og underretter sigtede og andre, der må antages at have en rimelig interesse heri, om påtaleopgivelsen, jf. retsplejelovens § 724, stk. 1, 1. og 2. pkt.

Ændret subsumtion

Hvis Rigsadvokaten beslutter at henføre forholdet under en anden straffebestemmelse end straffelovens § 266 b, udfærdiger Rigsadvokaten som udgangspunkt en påtaleopgivelse. Der skal ske underretning af sagens parter på samme måde som anført umiddelbart ovenfor. Der skal ske underretning af sagens parter, således som det er anført umiddelbart ovenfor. Det skal dog tillige fremgå af påtaleopgivelsen, at sagen ikke er afsluttet, og at den bliver sendt tilbage til politiet for at blive behandlet efter en anden straffebestemmelse. Sagen vil i så fald blive sendt tilbage til politidirektøren med bemærkning om, at sagen kan færdigbehandles i henhold til den ændrede subsumtion.

3.1.2. Straffelovens § 266 b, hvor der ikke er rejst sigtelse

Forelægges for statsadvokaten

Sager, hvor politidirektøren finder, at en anmeldelse om overtrædelse af straffelovens § 266 b bør afvises efter retsplejelovens § 749, stk. 1, eller hvor der efter § 749, stk. 2, 1. pkt., ikke findes grundlag for at fortsætte efterforskningen, skal forelægges for statsadvokaten med en indstilling om, hvorfor anmeldelsen bør afvises, eller efterforskningen indstilles.

Statsadvokaten underretter parterne

Hvis statsadvokaten tiltræder indstillingen, udfærdiger statsadvokaten en afgørelse om afvisning af anmeldelsen eller indstilling af efterforskningen og underretter forurettede og andre, der må antages at have rimelig interesse heri, om afgørelsen, jf. retsplejelovens 749, stk. 3. Det skal i den forbindelse fremgå, at afgørelsen kan påklages til Rigsadvokaten.

Orientering af Rigsadvokaten

Rigsadvokaten skal orienteres om alle sager, hvor anmeldelsen afvises, eller efterforskningen indstilles i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 1, eller stk. 2, 1. pkt. Underretning skal ske ved fremsendelse af en kopi af afgørelsen, anmeldelsen samt andre relevante dokumenter, herunder kopi af de udtalelser eller meddelelser, som sagen vedrører.

3.1.3. Lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race mv., hvor der er rejst sigtelse

Forelæggelse for statsadvokaten

Politidirektøren skal i alle sager om overtrædelse af lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race mv., hvor der er rejst sigtelse, forelægge sagen for statsadvokaten med en indstilling om tiltalspørgsmålet.

Tiltalerejsning

Hvis det indstilles, at der rejses tiltale, skal der tillige udarbejdes et udkast til anklageskrift.

I de tilfælde, hvor det indstilles, at der rejses tiltale, og statsadvokaten kan tiltræde indstillingen, sendes sagen til politidirektøren, som udfærdiger anklageskrift og indbringer sagen for retten.

Det bemærkes, at det følger af lovens § 3, at der kan pålægges selskaber bødeansvar for overtrædelse af § 1. Der bør rejses tiltale mod såvel den person, som udøver forskelsbehandlingen, som den ejer, leder eller lignende, herunder et selskab, som måtte have pålagt en medarbejder at udøve forskelsbehandlingen.

Påtaleopgivelse

Hvis statsadvokaten beslutter at opgive påtale, udfærdiger statsadvokaten en afgørelse om påtaleopgivelse og underretter sigtede og andre, der må antages at have en rimelig interesse heri, om afgørelsen, jf. retsplejelovens § 724, stk. 1, 1. og 2. pkt.

Ændret subsumtion

Hvis statsadvokaten beslutter at henføre forholdet under en anden straffebestemmelse end bestemmelserne i lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race mv., udfærdiger statsadvokaten som udgangspunkt en påtaleopgivelse. Der skal ske underretning af sagens parter, således som det er anført umiddelbart ovenfor. Det skal dog tillige fremgå af påtaleopgivelsen, at sagen ikke er afsluttet, og at den bliver sendt tilbage til politiet for at blive behandlet efter en anden straffebestemmelse. Sagen vil i så fald blive sendt tilbage til politidirektøren med bemærkning om, at sagen kan færdigbehandles i henhold til den ændrede subsumtion.

3.1.4. Lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race mv., hvor der ikke er rejst sigtelse

Forelæggelse for statsadvokaten

Alle sager, hvor politidirektøren finder, at en anmeldelse om overtrædelse af lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race mv. bør afvises efter retsplejelovens § 749, stk. 1, eller hvor der efter § 749, stk. 2, 1. pkt., ikke findes grundlag for at fortsætte efterforskningen, skal forelægges for statsadvokaten med en indstilling om, hvorfor anmeldelsen bør afvises, eller efterforskningen indstilles.

Statsadvokaten underretter parterne

Hvis statsadvokaten tiltræder indstillingen, udfærdiger statsadvokaten en afgørelse om afvisning af anmeldelsen eller indstilling af efterforskningen og underretter forurettede og andre, der må antages at have rimelig interesse heri, om afgørelsen, jf. retsplejelovens 749, stk. 3. Det skal i den forbindelse fremgå, at afgørelsen kan påklages til Rigsadvokaten.

3.2. Sager, hvor strafskærkelse efter straffelovens § 81, nr. 6, kan være relevant

3.2.1. Tiltalen

Anklagemyndigheden skal inden tiltalerejsning være opmærksom på, hvorvidt der i den konkrete sag er omstændigheder, der indikerer, at forbrydelsen helt eller delvist kan have baggrund i andres etniske oprindelse, tro, seksuelle orientering eller lignende, jf. pkt. 2.3.

Hvis dette er tilfældet, skal anklagemyndigheden sikre, at dette motiv er belyst i tilstrækkeligt omfang under efterforskningen. Hvis et eventuelt hadmotiv ikke er søgt afdækket i tilstrækkelig grad, skal anklagemyndigheden sende sagen retur til politiet med henblik på yderligere efterforskning af motivet.

Hvis motivet efter anklagemyndighedens vurdering er belyst tilstrækkeligt, og betingelserne for at anvende straffelovens § 81, nr. 6, må anses for opfyldt, skal straffelovens § 81, nr. 6, som udgangspunkt citeres i anklageskriftet/retsmødebegæringen. Endvidere skal der i fornødent omfang indkaldes vidner og ske bevisførelse i øvrigt, der kan belyse dette aspekt af sagen.

3.2.2. Hovedforhandling

Under hovedforhandlingen skal anklagemyndigheden være opmærksom på følgende:

- Under bevisførelsen skal et eventuelt hadmotiv belyses ved f.eks. afhøring af vidner og dokumentation af relevante oplysninger herom.
- Anklagemyndigheden bør modsætte sig et eventuelt krav fra tiltalte om at føre bevis for rigtigheden af f.eks. beskyldninger om grov kriminalitet. Der vil i den forbindelse kunne henvises til U 2000.2234H, hvor Højesteret tilkendegav, at der ikke havde været grundlag for at give tiltalte adgang til den ønskede bevisførelse, der bl.a. havde til formål at godtgøre, at tiltaltes udtalelser hvilede på videnskabelige undersøgelser.
- Under proceduren vedrørende straffastsættelsen skal et eventuelt hadmotiv fremhæves som en skærpende omstændighed. Det gælder også i tilfælde, hvor straffelovens § 81, nr. 6, ikke er citeret i anklageskriftet, men hvor betingelserne for anvendelse af bestemmelsen ikke desto mindre må anses for opfyldt.
- Retten skal opfordres til i dommen at forholde sig udtrykkeligt til spørgsmålet om anvendelse af straffelovens § 81, nr. 6, således at der gennem retspraksis bliver skabt et bedre kendskab til anvendelsen af bestemmelsen.

4. Jura

4.1. Betingelser for anvendelse af straffelovens § 266 b, stk. 1

Betingelserne for anvendelse af straffelovens § 266 b, stk. 1, er beskrevet under pkt. 4.1.1.-4.1.5., hvor de enkelte elementer i bestemmelsen gennemgås bl.a. med eksempler fra retspraksis.

Utrykte domme fra 2000 og frem er angivet med det nummer, som dommene har i Rigsadvokatens praksisoversigt om overtrædelse af straffelovens § 266 b. Oversigten findes på Anklagemyndighedens hjemmeside (www.anklagemyndigheden.dk) og i [Vidensbasen](#).

4.1.1. ”Offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds”

Det er en betingelse for at kunne anvende straffelovens § 266 b, at udtalelsen eller meddelelsen er fremSAT offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds.

I skemaet nedenfor er anført forskellige tilfælde, hvor der er redegjort for, om en udtalelse mv. må anses for at være omfattet af betingelsen om at være fremsat offentligt mv.

Hvor er udtalelsen/meddelelsen fremsat?	Omfattet af betingelsen?	Eksempler fra retspraksis
På offentlige møder, i aviser, radio og tv og i elektroniske udgaver af disse medier.	Omfattet.	

<p>I offentlige debatfora på hjemmesider og blogs samt på Facebook og lignende sociale medier.</p>	<p>Som hovedregel omfattet.</p> <p>Hvis udtalelsen er fremsat i et forum, der ikke er offentlig tilgængeligt, fx lukket Facebook profil, skal udtalelsen være fremsat med forsæt til udbredelse i en videre kreds. Det nødvendiggør bl.a. <u>krav om</u> dokumentation af, hvor mange personer der har adgang til profilen eller forummet, og hvordan profilen er sat op, med henblik på at vurdere, om der er forsæt til at udbrede udtalelsen til en videre kreds.</p>	<p>Dom nr. 1.2.9. > Domfældelse (udtalelser på tiltaltes blog).</p> <p>U 2014.73V > Domfældelse (gengivelse på tiltaltes blog af en andens udtalelser).</p> <p>U 2003.2259V > Domfældelse (sang lagt på tiltaltes hjemmeside).</p> <p>Dom nr. 1.4.9. > Frifindelse (udtalelse fremsat som kommentar til et opslag på anden persons Facebook profil. Landsretten fandt, at der ikke var forsæt til udbredelse til en videre kreds. Der var ikke i sagen oplysninger om, hvordan profilen var sat op, og hvor mange personer der havde adgang til profilen).</p>
<p>Til journalister i anledning af interviews mv.</p>	<p>Som hovedregel omfattet (dog kan der være tilfælde, hvor udtalelsen ikke er fremsat med forsæt til udbredelse i en videre kreds).</p>	<p>Dom 1.4.1. > Frifindelse (udtalelser fremsat til en tredje person, mens en journalist var til stede. Landsretten udtalte, at journalisten ikke havde bedt om et interview eller i øvrigt gjort det klart for tiltalte, at hans udtalelser ville blive gengivet ordret i avisen. Det havde således ikke fremstået som overvejende sandsynligt for tiltalte, at hans udtalelser ville blive udbredt til en videre kreds).</p>
<p>Over for en enkeltperson på steder, der ikke er offentligt tilgængelige (f.eks. i et undersøgelsesrum på et hospital, en detention, en privat bolig, en taxa eller en privat have).</p>	<p>Som hovedregel ikke omfattet.</p>	<p>Dom 1.4.6. > Frifindelse (udtalelser fremsat inde i forældrenes plejebolig på et plejehjem, hvor de blev overhørt af en person inde i plejeboligen og en person, der uden tiltaltes vidende befandt sig på et offentligt gangareal på plejehjemmet).</p>
<p>Over for en enkeltperson på offentligt tilgængelige steder (f.eks. på gaden, i</p>	<p>Efter omstændighederne omfattet (efter retspraksis er det i</p>	<p>Dom 1.2.6. > Domfældelse (udtalelser ved busstoppested i overværelse af ca. 10 udenforstående personer).</p>

et offentligt transportmiddel, i en forretning, på en restaurant og på en station).	denne situation normalt en betingelse, at udtalelsen er overhørt af flere tilfældige udenforstående, og at det må have stået den person, der har fremsat udtalelsen, klart, at dette ville være tilfældet - eller at han/hun i øvrigt har handlet forsætligt).	Dom 1.1.12. > Domfældelse (råbte i offentlig bus i overværelse af en del udenforstående personer). Dom 1.2.8. > Domfældelse (råbte i en shawarmabar i overværelse af flere personer). Dom 1.1.31. > Domfældelse (udtalelser fremsat utallige gange på banegård i flere personers påhør og over en længere periode). Dom 1.1.32. > Domfældelse (råbte til sikkerhedsvagt foran ambassade i flere personers påhør)
I en lukket kreds af personer, f.eks. i bestyrelsen i en forening eller lignende.	Som hovedregel ikke omfattet.	Dom 1.4.2. > Frifindelse (udtalelser fremsat efter en fodboldkamp inde i en bus, hvor spillerne fra det rivaliserende hold befandt sig. Retten fandt, at udtalelserne, der var fremsat under omstændigheder, hvor de kun kunne høres af en begrænset kreds, ikke var fremsat offentligt).
Symbolanvendelse over for enkeltpersoner.	Kan være omfattet.	Se eksempler <u>pkt. 4.1.2.</u> ("Udtalelse eller anden meddelelse").

4.1.2. "Udtalelse eller anden meddelelse"

Udtrykket "udtalelse eller anden meddelelse" omfatter både skriftlige og mundtlige udtryksformer. Ved ordene "anden meddelelse" udvides bestemmelsen til at omfatte udtryksformer, der ikke kan betegnes som udtalelser, f.eks. billeder eller karikaturer.

Handlinger, der indebærer anvendelse af almenkendte racistiske symboler, kan være en overtrædelse af § 266 b.

Som eksempler fra retspraksis kan nævnes:

- U 1994.993/1Ø, hvor placeringen af et brændende kors ved vejen ud for et hus beboet af en tyrkisk familie, blev anset for "en anden meddelelse" i straffelovens § 266 b's forstand.
- Dom 1.1.14., hvor afbildning af tre hagekors på murværket til en grillbar tilhørende en mand af tyrkisk herkomst blev anset for en overtrædelse af straffelovens § 266 b.

4.1.3. "Gruppe af personer"

Efter straffelovens § 266 b, stk. 1, skal der være tale om en udtalelse, hvorved "en gruppe af personer" trues, forhånes eller nedværdiges.

Ikke enhver gruppering af mennesker er omfattet af begrebet "en gruppe af personer". Gruppen af personer, som forhånes mv., kan således blive så stor/mangfoldig, at udtalelsen ikke anses for en overtrædelse af § 266 b.

En gruppe af personer i § 266 b's forstand skal have et fælles træk/karakteristikum og dermed udgøre en "bestemt" gruppe for at være omfattet af bestemmelsen.

Fra retspraksis kan der henvises til nedenstående afgørelse, hvor "personer, der ikke er danskere" ikke udgjorde en "gruppe af personer" i § 266 b's forstand:

- Tfk 2013.967V, hvor (Resumé)
- opklæbning på et vindue i en indisk restaurant af to klistermærker med billedet af et hagekors og teksten »Danmark for danskerne« samt besiddelse af tilsvarende klistermærker, herunder med ordlyden "Raceblanding er folkemord" ikke blev anset for en overtrædelse af straffelovens § 266 b, stk. 1. Landsretten lagde herved vægt på, at udsagnene ikke indeholdt en nedværdigelse eller forhånelse af en gruppe personer på grund af deres race, hudfarve, nationale oprindelse eller etniske oprindelse, og at personer, der ikke er danskere, ikke udgør »en bestemt gruppe af personer« i straffelovens § 266 b's forstand. Landsretten fandt ikke, at den omstændighed, at klistermærkerne var forsynet med hagekors, og at de var blevet opsat på en "etnisk" restaurant kunne føre til, at udsagnene udgjorde en overtrædelse af straffelovens § 266 b.

Udtalelser rettet mod en enkeltperson må, hvis de ikke kan ses som udtryk for forhånelse mv. af den gruppe, til hvilken den pågældende hører, bedømmes i henhold til straffelovens almindelige regler om freds- og ærekrænkelser. Se herom i forarbejderne til § 266 b (FT 1970-71, Tillæg A, sp. 1187-88 og betænkning nr. 553/1969, s. 34).

Hvorvidt en udtalelse rettet mod en enkeltperson tillige må anses som udtryk for en trussel, forhånelse eller nedværdigelse af en gruppe af personer, beror på en samlet konkret vurdering af udtalelsens indhold, den situation, hvori udtalelsen fremsættes, samt baggrunden for udtalelsen.

Tilfælde vedrørende enkeltpersoner

I det følgende er nævnt forskellige typer af tilfælde, hvor der er redegjort for, om udtalelser eller meddelelser fremsat over for enkeltpersoner må anses for at være omfattet af betingelsen om at være en nedværdigelse, forhånelse mv. af en gruppe af personer.

- Udtalelser/meddelelser fremsat over for enkeltpersoner, som gerningsmanden ikke har nogen anledning til at rette henvendelse til, og som gerningsmanden ikke har nogen forudgående relation til, vil ofte være omfattet.
 - Dom 1.1.5. Domfældelse (på offentlig gade til en tilfældig kvinde af irakisk afstamning råbt: "Rejs hjem, hvor du kommer fra. Rejs hjem til Khomeini. Unge indvandrere voldtager og voldtager. Frit Europa").
 - Dom 1.1.12. Domfældelse (i en offentlig bus over for en gruppe somaliske piger, der var passagerer i bussen, råbt: "Perkersvin", "sorte so", "sorte svin" og "skrub hjem til det land I kommer fra").
 - Dom 1.2.6. Domfældelse (ved et busstoppested i overværelse af ca. 10 udenforstående uden anledning eller forudgående kontakt sagt til en kvinde: "Sig til dit perkerafkom, at de skal lade være med at glo").
- Udtalelser/meddelelser fremsat under et skænderi, en konflikt eller lignende mellem to (eller flere) personer, når skænderiet ikke er begrundet i det forhold, at den forurettede person tilhører en bestemt gruppe af personer omfattet af straffelovens § 266 b, er normalt ikke omfattet. Udtalelserne må som udgangspunkt antages at have karakter af skældsord, der tager sigte på at fornærme den forurettede personligt. I en sådan situation vil udtalelserne normalt ikke være fremsat med forsæt til at true, forhåne eller nedværdige den gruppe af personer, som den forurettede tilhører.
 - F.eks. sager, hvor der er tale om længerevarende nabostridigheder, eller sager, der udspringer af færdselsmæssige uoverensstemmelser. Udtalelserne vil, når sådanne omstændigheder foreligger, i stedet kunne være omfattet af straffelovens almindelige regler om freds- og ærekrænkelser.
- Udtalelser/meddelelser fremsat over for visse personer, der handler i offentlig tjeneste eller hverv, og som i kraft af deres hverv er særligt udsat for udtalelser, som kan være af truende, forhånende eller nedværdigende karakter, er normalt ikke omfattet, hvis det drejer sig f.eks. om polititjenestemænd, togførere, buschauffører, fængselsbetjente mv., og det på baggrund af omstændighederne i sagen må

lægges til grund, at udtalelserne er fremsat på grund af disse personers udførelse af deres tjeneste eller hverv og ikke f.eks. på grund af disse personers race, tro eller seksuelle orientering.

- F.eks. gennemførelse af en politiforretning eller billetkontrol. I sådanne tilfælde må der antages at være tale om skældsord mv. rettet mod den pågældende enkelte offentlige ansatte som følge af utilfredshed med vedkommendes udførelse af sit arbejde og ikke en udtalelse rettet mod f.eks. den etniske gruppe, som den forurettede tilhører. Det vil i stedet – afhængigt af udtalelsernes karakter – kunne være relevant at rejse tiltale for overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1, eller § 121.
- Udtalelser/meddelelser fremsat over for privatansatte vagter, dørmænd og butiksdetektiver mv., der på grund af karakteren af deres arbejde er særligt udsat for sådanne udtalelser, er normalt ikke omfattet, hvis det på baggrund af omstændighederne i sagen må lægges til grund, at udtalelserne er fremsat på grund af de pågældendes udøvelse af deres erhverv og ikke f.eks. på grund af disse personers race eller seksuelle orientering.

4.1.4. ”Trues, forhånes eller nedværdiges” (grovhedskriteriet)

Udtalelsen eller meddelelsen skal have karakter af en trussel, forhånelse eller nedværdigelse (grovhedskriteriet). Dette indebærer, at visse udtalelser mv. falder uden for det strafbare område.

På baggrund af forarbejderne til bestemmelsen, kan der opstilles følgende generelle indskrænkninger i det strafbare område:

- Forhold af mindre grovhed.
- Videnskabeligt fremsatte teorier om racemæssige, nationale eller etniske forskelligheder.
- Udtalelser, der ikke falder i egentlig videnskabelig sammenhæng, men på anden måde som led i en saglig debat.

Se forarbejderne til straffelovens § 266 b (FT 1970-71, Tillæg A, sp. 1187-88 og betænkning nr. 553/1969, s. 34).

Disse indskrænkninger i anvendelsesområdet har til formål at sikre, at der ved anvendelsen af straffelovens § 266 b tages fornødent hensyn til ytringsfriheden. Hensynet til ytringsfriheden blev yderligere understreget ved, at udtrykket ”gøres til genstand for nedsættende omtale” i det oprindelige forslag til formulering af § 266 b under Folketingets behandling af lovforslaget blev ændret til ”nedværdiges” (FT 1970-71, Tillæg B, sp. 3001).

Strafbarheden beror på en generel vurdering af, om de relevante udsagn i den konkrete sammenhæng kan anses for egnede til at fremkalde frygt (trusler) eller virke forhånende og/eller nedværdigende. Strafbarheden afhænger ikke af, om den pågældende gruppe rent faktisk har følt sig truet, forhånede eller nedværdiget.

Udtryk, der indebærer, at gruppen generelt mangler værdi som mennesker

Det følger af retspraksis, at udtalelser, der indebærer, at en bestemt gruppe generelt mangler værdi som mennesker, som udgangspunkt opfylder grovhedskriteriet i straffelovens § 266 b. Det gælder f.eks. ved negativt ladede sammenligninger med dyr.

Som eksempler på domme om sammenligninger med dyr, hvor grovhedskriteriet blev anset for opfyldt, kan bl.a. nævnes følgende afgørelser:

- Dom 1.1.6. (”yngler som rotter”)
- Dom 1.1.11. (”formere sig som rotter”)
- Dom 1.1.12. (”perker svin, sorte so, sorte svin”)
- Dom 1.1.16. (”den eneste forskel på muhamedanere og rotter er, at rotter ikke får socialhjælp”)
- Dom 1.1.24. (”du ligner en abe”, ”det er meget værre, at du er fra Marokko – I er en flok aber” mv.)
- Dom 1.1.31. (”alle sorte skal ud af landet”, ”sorte svin”, ”abe”, ”tag ned og spis bananer i palmetræerne” mv.)

Herudover er der i en række sager sket domfældelse ved sammenligninger med sygdomme. Som eksempler herpå kan henvises til følgende afgørelser:

- U 1999.296V ("De sorte breder sig alle steder. Det er ligesom en kræftsygdom!")
- U 1995.887H (jøder betegnet som en pest)

Generaliserende påstande om grov kriminalitet

Generaliserende påstande om grov kriminalitet er efter retspraksis som udgangspunkt tilstrækkeligt til, at grovhedskriteriet må anses for opfyldt.

Som eksempler på domfældelser i anledning af beskyldninger om grov kriminalitet kan henvises til følgende afgørelser:

- Dom nr. 1.1.5. ("unge indvandrere voldtager og voldtager")
- Dom 1.1.7. ("nej til flere muhammedaner-voldtægter")
- Dom 1.1.9. ("massevoldtægter, grov vold, bandekriminalitet")

- Dom 1.2.1. ("kun er her for at indsmigre sig, indtil de er stærke nok til at henrette os")
- Dom 1.2.7. ("især muslimerne, der laver vold, kriminalitet og begår voldtægt")

Eksempel på frifindelse:

- U 1980.465Ø ("fremmedarbejderne misbruger vort socialsystem")

Andre tilfælde

Af andre eksempler på sager, hvor grovhedskriteriet er anset for opfyldt, kan bl.a. nævnes følgende afgørelser:

- Dom 1.1.2. (hvor tiltalte som tilskuer til en fodboldkamp gentagne gange råbte: "Dem, der hader negere, klapper nu" og klappede)
- Dom 1.2.6. (hvor det blev anset for strafbart til en kvinde i børnenes påhør at udtale: "Sig til dit perkerafkom, at de skal lade være med at glo på mig")

4.1.5. "På grund af sin race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering"

Det er en betingelse for at kunne anvende straffelovens § 266 b, at forhånelsen mv. sker på grund af race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering. På baggrund af forarbejderne redegøres der i det følgende for den nærmere forståelse af disse begreber.

Race

Med "race" henvises der ifølge forarbejderne til den inddeling, der foretages i antropologien af menneskeslægten på grundlag af arvelige egenskaber.

Etnisk oprindelse

Med "etniske oprindelse" henvises til en inddeling på grundlag af kulturelle kendetegn i modsætning til "race".

National oprindelse

Med "national oprindelse" forstås formentlig en persons tilhørsforhold til en nation eller oprindelse i denne nations befolkning, og der skal i den forbindelse næppe udelukkende lægges vægt på statsborgerskab.

Tro

Begrebet ”tro” er ikke nærmere defineret i forarbejderne. Det må være naturligt at anse de former for tro, som alle anerkendte trossamfund i Danmark bekender sig til, for omfattet. Det kan også tænkes, at andre former for tro, der ikke er anerkendt i Danmark, og som udspringer af f.eks. natur- eller trolddomsbaserede trossystemer, kan være omfattet af begrebet. Der ses ikke at være taget stilling hertil i retspraksis.

Seksuel orientering

Udtrykket ”seksuelle orientering” skal efter forarbejderne forstås en persons lovlige seksuelle adfærd og indstilling. Udtrykket tager navnlig sigte på homoseksualitet, men dækker også f.eks. transvestitisme.

4.2. Betingelser for anvendelse af straffelovens § 266 b, stk. 2 (propagandavirksomhed)

Straffelovens § 266 b, stk. 2, om propagandavirksomhed som straffeskærpende omstændighed blev indsat i straffeloven ved lov nr. 309 af 17. maj 1995 om ændring af straffeloven.

Begrebet ”propaganda” forstås som udøvelsen af en vis systematisk, intensiv eller vedvarende virksomhed med henblik på at påvirke meningsdannelsen.

Følgende forhold kan tale for at henføre forholdet under stk. 2:

- Hvis overtrædelsen af § 266 b er begået af flere i forening. Dette gælder navnlig, hvis de pågældende personer har samvirket i mere end en enkeltstående situation, herunder hvis de tilhører samme forening eller organisation, og fremsættelsen af ytringer af den omhandlede karakter må anses for at være sket som led i den pågældende organisations virke.
- Mere omfattende udbredelse af ytringer. Der må i den forbindelse navnlig lægges vægt på, om ytringerne er fremsat i et medie, der indebærer en større udbredelse, eksempelvis et trykt skrift, radio, tv, internettet eller andet elektronisk medie.

Grovhedskriteriet efter stk. 1

Der er med bestemmelsen ikke tilsigtet en udvidelse af det strafbare område i forhold til stk. 1, herunder forudsætningen om, at ytringen skal være af en vis grovere karakter.

Når forholdet har karakter af propagandavirksomhed, skal der imidlertid foretages en helhedsvurdering, således at en systematisk anvendelse af stærkt negativt ladede udtalelser og påstande vedrørende bestemte grupper af personer, der er beskyttet af bestemmelsen, efter omstændighederne kan føre til, at kravet om grovhed må anses for opfyldt, selv om de enkelte udtalelser mv. ikke isoleret set fuldt ud opfylder dette krav.

Se forarbejderne til straffelovens § 266 b, stk. 2, (L 46 af 9. november 1994, de specielle bemærkninger til § 1).

4.2.1. Retsspraksis vedrørende propagandavirksomhed

Der er i retspraksis vedrørende straffelovens § 266 b, stk. 2, bl.a. lagt vægt på, om udtalelserne:

- hidrører fra medlemmer af en politisk organisation,
- er fremsat som led i udbredelsen af denne organisations politiske holdninger,
- er fremkommet igennem en længere periode, og
- har til formål at påvirke meningsdannelsen.

Som eksempler på domme, hvor der er sket domfældelse for overtrædelse af straffelovens § 266 b, stk. 2, kan nævnes:

- Dom 2.2.1., hvor en artikel var lagt ud på en politisk listes hjemmeside på internettet.
- U 2003.1428Ø (dom 2.2.3), hvor en forening på internettet og på løbesedler havde udbredt udtalelser omfattet af § 266 b.

- U 2003.1947Ø (dom 2.2.4.), hvor medlemmer af en politisk organisation fremstillede annonce og plakater.
- U 2004.734H (dom 2.2.5.), hvor udtalelserne var fremsat som led i en valgkamp og på den pågældende politikers hjemmeside.
- Dommene 2.2.6. og 2.2.7., hvor udtalelserne, der var fremsat på et debatmøde, i et fjernsynsprogram og i radioudsendelser, vedrørte et emne, som den pågældende i en årrække havde udtalt sig om, og havde til formål at påvirke meningsdannelsen.

Som eksempler på domme, hvor der er sket frifindelse for overtrædelse af straffelovens § 266 b, stk. 2, kan nævnes:

- Dom 1.1.8., hvor retten ikke fandt det godtgjort, at fremsættelsen af udtalelserne i et debatindlæg på et politisk partis hjemmeside havde karakter af propagandavirksomhed.
- Dom 1.1.13., hvor retten lagde vægt på, at der var tale om en privat hjemmeside, og at tiltalte ikke havde foretaget foranstaltninger med henblik på, at et stort antal personer skulle besøge hjemmesiden eller blive gjort opmærksom på denne.

Utrykte domme fra 2000 og frem er angivet med det nummer, som dommene har i Rigsadvokatens oversigt over retspraksis vedrørende overtrædelse af straffelovens § 266 b. Oversigten findes på Anklagemyndighedens hjemmeside (www.anklagemyndigheden.dk) og i Vidensbasen.

4.3. Forholdet til ytringsfriheden i sager om straffelovens § 266 b

4.3.1. Betydningen af EMRK art. 10

Straffelovens § 266 b skal fortolkes i lyset af artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK), som indeholder en beskyttelse af ytringsfriheden. Beskyttelsen er ikke absolut, idet der kan foretages indgreb i retten til ytringsfrihed, hvis betingelserne i artikel 10, stk. 2, er opfyldt, dvs. hvis et indgreb i ytringsfriheden er nødvendig i et demokratisk samfund ud fra nærmere angivne formål.

Af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis vedrørende artikel 10 fremgår bl.a., at politikeres ret til ytringsfrihed tillægges meget stor betydning. Domstolen har således udtalt, at mens retten til ytringsfrihed er vigtig for enhver, er den i særdeleshed vigtig for folkevalgte politikere, idet de repræsenterer deres vælgere, henleder opmærksomheden på vælgernes interesser og forsvare deres interesser. Indgreb i en valgt politikers ytringsfrihed vil derfor blive undergivet en meget intensiv prøvelse af Domstolen ved vurderingen af, om indgrebet er nødvendigt i et demokratisk samfund.

Der skal i den enkelte sag foretages en konkret proportionalitetsafvejning af, om et indgreb i ytringsfriheden kan anses for at være nødvendigt i et demokratisk samfund. Et indgreb kan f.eks. være begrundet i hensynet til at beskytte en gruppe af personer mod racediskriminerende udtalelser, og der skal i sådanne tilfælde foretages en afvejning af hensynet til ytringsfriheden over for hensynet til at beskytte grupper af personer mod sådanne racistiske ytringer mv.

Hensynet til ytringsfriheden indebærer ikke, at f.eks. politikere ikke kan straffes for udtalelser omfattet af straffelovens § 266 b. Der foreligger således en række afgørelser fra bl.a. Højesteret, hvor danske politikere er blevet straffet for overtrædelse af straffelovens § 266 b. Se pkt. 4.3.2.

4.3.2. Retsspraksis vedrørende ytringsfrihed

Det fremgår af retspraksis, at der skal foretages en konkret vurdering af, om udtalelsen er omfattet af straffelovens § 266 b, således som bestemmelsen skal fortolkes i lyset af artikel 10 i EMRK.

Politikeres udtalelser

Eksempler på domme, hvor danske politikere er straffet for overtrædelse af straffelovens § 266 b, er:

- U 2000.2234H (stifter af politisk parti samt i flere perioder medlem af Folketinget)
- U 2003.1947Ø (fire medlemmer af politisk organisation)
- U 2003.2435V (udtalelser fremsat på politisk partis landsmøde)
- U 2004.734H (spidskandidaten for et politisk parti)
- Dom 1.1.7. (næstformand i politisk parti)
- Dom 1.2.7. (kandidat for politisk parti)

Journalisters videreformidling af udtalelser

Hensynet til ytringsfriheden kan også få betydning f.eks. i sager, hvor journalister formidler udtalelser, der er fremsat af andre. Et eksempel herpå:

- Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols afgørelse i sagen Jersild mod Danmark (23/9 1994), hvor en journalist i tv-programmet "Søndagsavisen" interviewede nogle "Grønjakker", der fremkom med en række udtalelser omfattet af straffelovens § 266 b. Domstolen fandt, at hensynet til ytringsfriheden i den foreliggende sag måtte veje tungere end hensynet til at beskytte medlemmerne af de befolkningsgrupper, som de "mere end krænkende" udtalelser rettede sig imod. Domstolen anførte i den forbindelse bl.a., at det var en afgørende omstændighed ved sagen, at journalisten ikke selv fremkom med de krænkende udtalelser.

Udtalelser som provokation, happening eller kunst

- U 2014.73V, hvor det udgjorde en overtrædelse af straffelovens § 266 b, stk. 1, ved som led i en debat om politik og religion i Mellemøsten i en blog at have gengivet en andens strafbare udtalelser, som tiltalte i den forbindelse gjorde til sine egne udtalelser.

4.4. FN's racediskriminationskonventions krav om effektiv efterforskning

På baggrund af konklusionerne i to klagesager, der er behandlet af FN's Racediskriminationskomité, bør der i sager om overtrædelse af straffelovens § 266 b, uanset at det nærmere indhold af udtalelsen må anses for at ligge fast, som altovervejende hovedregel foretages en afhøring af de personer, der er involveret i sagen.

I de to klagesager – Gelle mod Danmark fra marts 2006 (klagesag nr. 34/2004) og Adan mod Danmark fra august 2010 (klagesag nr. 43/2008) – har komiteén givet udtryk for, at det udgør en krænkelse af FN's Racediskriminationskonvention, hvis der ikke gennemføres en effektiv efterforskning med henblik på at beslutte, om der er sket en racediskriminerende handling.

Begge sager drejede sig om udtalelser fremsat af politikere i anledning af, at Dansk Somalisk Forening var blevet hørt over et lovforslag om forbud mod kvindelig omskæring. I den ene sag havde en politiker i et læserbrev udtrykt kritik af, at foreningen var blevet hørt, og i den anden sag havde en anden politiker i en radioudsendelse tilsluttet sig denne kritik. Eftersom den ene udtalelse blev fremsat i et læserbrev og den anden i en radioudsendelse, lå indholdet af udtalelserne fast. I den første sag blev der efter en juridisk vurdering ikke indledt en egentlig efterforskning i anledning af anmeldelsen. I den anden sag blev efterforskningen indstillet i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 2, under henvisning til, at "udtalelsen ikke gik ud over den særligt vidtgående ytringsfrihed, som gælder for politikere om kontroversielle samfundsanliggender". Ingen af de to politikere blev afhørt forud for afgørelsen af sagerne.

Dokumentations- og rådgivningscenteret om racediskrimination (DRC) klagede over afgørelserne til Komiteen, som fandt, at Danmark havde krænket artikel 2, stk. 1, litra d, og artikel 4 i FN's Racediskriminationskonvention ved ikke at gennemføre en effektiv efterforskning med henblik på at beslutte, om der var sket en racediskriminerende handling eller ej.

4.5. Betingelser for anvendelse af lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race mv.

Lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race mv. trådte i kraft i 1971 for at muliggøre Danmarks ratifikation af FN's Racediskriminationskonvention. Loven blev ændret i 1987, hvor diskriminationsgrunden "seksuel orientering" blev indsat.

Efter § 1 i loven omfatter forbuddet mod diskrimination enhver betjening eller ydelse, der i erhvervsmæssigt eller almenyttigt øjemed stilles til rådighed for almenheden.

Omfattet af bestemmelsen er f.eks.

- ydelser fra salgs-, reparations- og serviceindretninger af enhver art, uanset deres karakter af butik, værksted, klinik eller lignende,
- adgang til læge- og tandlægebehandling,
- adgang til advokat- og arkitektbistand,
- adgang til befordring af enhver art med befordringsmidler, der udbydes til almenheden,
- adgang til betjening i restauranter, hoteller, pensionater mv., og
- erhvervsmæssigt salg og udlejning – herunder fremleje – af fast ejendom, lejlighed eller del heraf samt udlejning inden for almenyttige boligselskaber.

Virksomheden behøver ikke at være indehaverens hovederhverv, og det er uden betydning, om den giver og/eller tilsigter at give overskud. Bestemmelsen omfatter den, der udøver eller giver ordre til udøvelse af forskelsbehandling, uanset om han eller hun er den ansvarlige for virksomheden eller blot er ansat.

Nægtelse af betjening foreligger såvel ved udtrykkeligt afslag på en fremsat anmodning som ved undladelse uden egentligt afslag.

Krav om højere pris eller på andre måder ugunstigere vilkår over for personer af bestemte racer eller lignende er omfattet af bestemmelsen, jf. udtrykket "på samme vilkår som for andre".

Loven omfatter ikke uagtsomt forhold, jf. § 2.

Det følger af § 3, at der kan pålægges selskaber bødeansvar for overtrædelse af § 1. Vedrørende tiltalerejsning mod selskaber se under [pkt. 3.1.3.](#)

Se forarbejderne til lov nr. 289 af 9. juni 1971 – nu lov nr. 626 af 29. september 1987 (FT 1970-71, Tillæg A, sp. 1167-68 og betænkning nr. 553/1969, s. 35-37).

4.6. Betingelser for anvendelse af straffelovens § 81, nr. 6

Det fremgår af straffelovens § 81, nr. 6, at det ved straffens fastsættelse i almindelighed skal indgå som en skærpende omstændighed, at gerningen har baggrund i andres etniske oprindelse, tro, seksuelle orientering eller lignende.

Bestemmelsen skal anvendes i tilfælde, hvor forbrydelsens motiv helt eller delvis kan tilskrives forhold som offerets etniske oprindelse, tro, seksuelle orientering eller lignende.

Bestemmelsen er ikke begrænset til bestemte forbrydelsestyper eller tilfælde, hvor gerningsmandens motiv har været at true, forhåne eller nedværdige en person eller gruppe af personer. Bestemmelsen vil efter omstændighederne også kunne anvendes f.eks. på økonomisk kriminalitet, der begås med henblik på at støtte en racistisk organisation, som gerningsmanden er medlem af.

Fortolkningen af ordene "etniske oprindelse, tro, seksuelle orientering eller lignende" skal ske med udgangspunkt i straffelovens § 266 b.

Bestemmelsen finder anvendelse både ved fastsættelse af bødestraf og fængselsstraf.

Se i øvrigt i forarbejderne til lov nr. 218 af 31. marts 2004 (L 99 af 26. november 2003, de specielle bemærkninger til § 1, nr. 2/§ 81, nr. 6)

Rigsadvokaten afgav i april 2008 en Redegørelse om anvendelse af straffelovens § 81, nr. 6 og nr. 7, samt sager om overtrædelse af forbud mod forskelsbehandling på grund af race mv. Redegørelsen indeholder en nærmere gennemgang af anvendelsen af bl.a. straffelovens § 81, nr. 6, i retspraksis.

4.6.1. Indikationer for hadmotiv

Der kan – på baggrund af retspraksis – udpeges en række indikationer for, at der foreligger et hadmotiv.

Utrykte domme er angivet med det nummer, som dommene har i Rigsadvokatens Redegørelse fra om anvendelse af straffelovens § 81, nr. 6 og nr. 7, samt sager om overtrædelse af forbud mod forskelsbehandling på grund af race mv.

Mundtlige tilkendegivelser

Oplysninger om, at den mistænkte umiddelbart inden, under eller i forlængelse af lovovertrædelsen fremkom med (negative) tilkendegivelser vedrørende forurettedes etniske oprindelse, tro, seksuelle orientering eller lignende.

Eksempler fra retspraksis:

- Dom nr. 3, hvor der opstod diskussion om, hvorvidt forurettede var homoseksuel. Den tiltalte opfordrede forurettede til at kysse sig, hvorefter han nikkede forurettede en skalle. Retten fandt det bevist, at volden i hvert fald delvist havde baggrund i forurettedes seksuelle orientering.
- Dom nr. 6, hvor tiltalte umiddelbart inden voldsudøvelsen spurgte forurettede, om han var homoseksuel, hvilket forurettede bekræftede, og retten fandt på denne baggrund, at der forelå skærpende omstændigheder, jf. § 81, nr. 6.

Plakater, graffiti mv.

Oplysninger om, at den mistænkte har opsat plakater eller lavet graffiti eller lignende på gerningsstedet eller andre steder, der henviser til en organisation eller forening, der tilskrives f.eks. stærkt racistiske eller homofobiske synspunkter.

Mistænktets tilhørsforhold/sympatier

Oplysninger om, at den mistænkte har et tilhørsforhold til eller sympatier for en organisation, forening mv., der tilskrives stærkt racistiske eller homofobiske synspunkter.

Eksempler fra retspraksis:

- U 2007.1679Ø, hvor tiltalte i en sag om bl.a. vold efter straffelovens § 244 mod en person af anden etnisk herkomst end dansk, var iført en T-shirt med påskriften ”Dansk Front”. Straffen blev skærpet under henvisning til straffelovens § 81, nr. 6.
- Dom nr. 1, hvor tiltalte i en sag om bl.a. forsøg på vold efter straffelovens § 245, jf. § 21, mod en person af anden etnisk herkomst end dansk var iført en T-shirt med påskriften ”Patriot”, ligesom den pågældende var medlem af foreningen Dansk Front. Også i denne sag blev straffen skærpet under henvisning til straffelovens § 81, nr. 6.

Forurettedes forhold mv. eller gerningsstedet

Oplysninger om, at

- forurettede på tidspunktet for lovovertrædelsen deltog i en aktivitet, som relaterede sig til forurettedes etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering (f.eks. en bøn, et møde eller en demonstration),
- forurettede forud for episoden har været udsat for chikane, f.eks. i form af negative mails, telefonopkald eller verbale overfald på grund af sin etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering,
- lovovertrædelsen var rettet mod eller fandt sted på en lokalitet, der må anses for at være almindelig kendt som mødested for personer med en bestemt etnisk oprindelse, tro eller seksuel orientering (f.eks. kirke, moske, synagoge, kulturhuse, beværtninger eller bestemte parker), eller
- der tidligere har været lignende episoder på eller rettet mod den samme lokalitet.

5. Straf og andre retsfølger

5.1. Strafpåstanden i sager om straffelovens § 266 b

Strafpåstanden for overtrædelse af straffelovens [§ 266 b, stk. 1](#), skal i førstegangstilfælde som udgangspunkt være bøde. Sagerne kan efter omstændighederne afgøres ved, at tiltalte vedtager et udenretligt bødeforelæg. Se [pkt. 3.1.1.](#) om indbringelse for retten under medvirken af domsmænd.

Ved overtrædelse af straffelovens [§ 266 b, stk. 2](#), jf. stk. 1, om propagandavirksomhed, skal anklagemyndigheden i almindelighed nedlægge påstand om frihedsstraf.

Der henvises i øvrigt til oversigten over retspraksis vedrørende sager om overtrædelse af straffelovens § 266 b [Hadforbrydelser \(straffelovens § 266 b\) - praksisoversigt](#).

5.2. Strafpåstanden i sager om lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race mv.

Der skal som udgangspunkt nedlægges påstand om bødestraf i sager om overtrædelse af forbuddet mod forskelsbehandling på grund af race mv.

Hvis der er grundlag for at rejse tiltale mod både den person, der har udøvet forskelsbehandling, og en ejer/leder, herunder en [juridisk person](#), skal der nedlægges påstand om, at ejeren/lederen idømmes en skærpet bøde.

Fra retspraksis kan nævnes:

- I [U 1999.1286Ø](#) blev en dørmænd idømt en bøde på 1.000 kr. for at have nægtet en person adgang til et diskotek på grund af dennes etniske oprindelse.
- I [U 2003.2438V](#) blev en pizzariaejer for overtrædelse af § 1, stk. 1, idømt en bøde på 5.000 kr. for at have nægtet at sælge pizzaer til tyskere og franskmænd.
- I [U 2004.641V](#) blev to dørmænd for overtrædelse af § 1, stk. 2, idømt hver en bøde på 1.000 kr. for at have nægtet en eller flere personer adgang til en restaurant. Endvidere blev bestyreren idømt en bøde på 5.000 kr. og bevillingshaveren (et aktieselskab) en bøde på 10.000 kr. for henholdsvis at have pålagt og udstedt retningslinjer til dørmændene om at modvirke, at der i restaurationen skete grupperinger af personer, der havde anden etnisk oprindelse end dansk.
- I [Retten i Hillerøds dom af 10. december 2008](#) blev en vicevært idømt en bøde på 500 kr., idet han ikke ville leje et forsamlingshus ud til en familie på grund af familiens etniske oprindelse.
- I [U 2009.2068Ø](#) blev en dørmænd idømt en bøde på 1.000 kr. for at have nægtet 5 personer af brasiliansk afstamning adgang til restauranten på grund af deres etniske oprindelse.
- [Københavns Byrets udeblivelsesdom af 24. august 2010](#), hvor et diskotek blev idømt en bøde på 10.000 kr. ved som bevillingshaver at have været ansvarlig for, at dørmænd, der var ansat ved diskoteket, nægtede flere personer adgang til diskoteket på grund af deres etniske oprindelse.

5.3. Strafpåstanden når straffelovens § 81, nr. 6, påstås anvendt

I de sager, hvor straffelovens § 81, nr. 6, påstås anvendt, skal anklagemyndigheden som udgangspunkt nedlægge påstand om en straf, der er højere end det sædvanlige straffniveau for kriminalitet af den pågældende art.

Det bemærkes i den forbindelse, at der kan foreligge formildende omstændigheder, som kan påvirke straffpåstanden i den modsatte retning. Det beror i øvrigt på en konkret vurdering, hvilken indflydelse motivet bør have på strafudmålingen i de konkrete sager.

Vedrørende retspraksis kan der henvises til Rigsadvokatens [Redegørelse om anvendelse af straffelovens § 81, nr. 6 og nr. 7, samt sager om overtrædelse af forbud mod forskelsbehandling på grund af race m.v.](#)

6. Efter dom

6.1. Straffelovens § 266 b

Domme om overtrædelse af straffelovens § 266 b skal sendes til orientering til Rigsadvokaten og den statsadvokat, som sagen har været forelagt gennem.

Rigsadvokaten skal inddrages i overvejelser vedrørende eventuel anke af domme. Spørgsmålet kan forelægges Retsafdelingen telefonisk.

6.2. Lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race mv.

Domme om overtrædelse af lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race mv. skal sendes til orientering til statsadvokaten.

Statsadvokaten skal inddrages i overvejelser vedrørende eventuel anke af domme. Spørgsmålet kan forelægges statsadvokaten telefonisk.

6.3. Domme til Vidensbasen

6.3.1. Domme, hvor straffelovens § 81, nr. 6, er søgt anvendt

Det skal overvejes, om dommen, er egnet til at indgå i anklagemyndighedens Vidensbase.

En dom kan være egnet til Vidensbasen, hvis den belyser straffniveauet eller praksis for rettighedsfrakendelse inden for et sagsområde, eller hvis dommen belyser problemstillinger af generel/principiel betydning for retstilstanden. Samtidig kan en dom være egnet, hvis den vedrører et område, som ikke allerede er dækket på Vidensbasen. Domme, hvor straffelovens § 81, nr. 6, er anvendt, vil normalt være egnet til at indgå i Vidensbasen.

Kun endelige domme må indsendes til Vidensbasen.

Skemaer til indsendelse af domme til Vidensbasen findes i Vidensbasen på AnklagerNet.

7. Love og forarbejder

Straffelovens § 266 b

- Betænkning nr. 553/1969 om forbud mod racediskrimination
- FN's Racediskriminationskonvention af 21. december 1965
- Lov nr. 288 af 9. juni 1971
- FT 1970/71, Tillæg A, sp. 1183 ff.
- FT 1970/71, Tillæg B, sp. 3001ff.
- Lov nr. 357 af 3. juni 1987
 - L 196 af 12. februar 1987

Lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race mv.

- Lov nr. 289 af 9. juni 1971
- Folketingstidende 1970/71, Tillæg A, sp 1167 og 1183
- Lov nr. 626 af 29. september 1987
 - L 196 af 12. februar 1987

Straffelovens § 81, nr. 6

- Lov nr. 218 af 31. marts 2004
 - L 99 af 26. november 2003